

**JOURNALISTS'
SOLIDARITY CENTER**

INTERNATIONAL
ADVISORY
COUNCIL

Напередодні п'ятої зими повномасштабної війни в Україні: заклик захистити журналістів і підтримати незалежні медіа

Спільна заява Міжнародної дорадчої ради Центрів журналістської солідарності до урядів, міжнародних інституцій, медіаорганізацій, спілок журналістів і донорів

З настанням осені українські журналісти готуються до п'ятої зими повномасштабної війни. Загрози безпеці й далі змінюються, тоді як міжнародна підтримка, що забезпечує функціонування критично важливої інфраструктури безпеки, стає дедалі менш передбачуваною.

Міжнародна дорадча рада Центрів журналістської солідарності — що об'єднує експертів і експерток із питань свободи преси, безпеки журналістів, стійкості медіа та розвитку медіа і скликана Національною спілкою журналістів України — закликає уряди, міжнародні інституції, медіаорганізації, спілки журналістів і донорів розглядати безпеку та стійкість української журналістики як невідкладне довгострокове зобов'язання.

ЗОНА ВИСОКОГО РИЗИКУ, ЯКА Й ДАЛІ РОЗШИРЮЄТЬСЯ

Для журналістів лінія фронту більше не визначається лише відстанню до російських позицій. Розвідувальні та FPV-дрони (дрони з керуванням від першої особи) можуть завдавати ударів по автомобілях та інших цивільних об'єктах практично без попередження. Журналісти також стикаються з небезпекою повторних ударів по вже уражених місцях, що наражає на ризик репортерів, рятувальників і медиків.

Прифронтові журналісти повідомляють НСЖУ та командам Центрів журналістської солідарності, що в окремих районах зона високого ризику ураження дронами тепер може сягати до 30 кілометрів від російських позицій. Для тих, хто працює в цих районах, персональні детектори дронів стають життєво необхідним засобом безпеки нарівні

JOURNALISTS' SOLIDARITY CENTER

INTERNATIONAL
ADVISORY
COUNCIL

з легкими бронежилетами, що забезпечують протиуламковий захист. На установчому засіданні Ради журналісти з Харкова та Запоріжжя особисто підтвердили, що таке обладнання вже рятувало життя.

«Детектор дронів, який я отримав від Центру журналістської солідарності, врятував мені життя. Коли я розвозив газети громадам біля російського кордону, мені довелося тікати від дрона та вибуху», — редактор прифронтової газети зі сходу України, зі свідчення, наданого Національній спілці журналістів України

НАСЛІДКИ, ЩО ЗАЛИШАЮТЬСЯ ПОЗА УВАГОЮ НОВИН

Шкода виходить далеко за межі фізичної небезпеки. Журналісти по всій Україні розповідають про накопичене психологічне виснаження після понад чотирьох років повномасштабної війни. Переміщені медіакоманди були змушені відбудовувати редакції з нуля, а воєнні кореспонденти й далі працюють після серйозних поранень і неодноразового перебування під ударами.

Жінки-журналістки стикаються з додатковим тиском, який часто має гендерно зумовлений характер. Окрім ризиків, спільних для всіх медійників, вони можуть зазнавати сексуальних і гендерно зумовлених домагань, погроз та онлайн-переслідувань. Вимушене переміщення та обов'язки з догляду за рідними можуть додатково поглиблювати виснаження й обмежувати можливості виконувати редакційні завдання, проходити навчання чи відновлюватися. Тому допомога з безпеки має включати конфіденційну, гендерно чутливу психологічну та правову підтримку, дієві механізми повідомлення про порушення та захисне спорядження, належно підібране для жінок.

Місцеві та регіональні медіа — часто єдине надійне джерело інформації для громад, які живуть під безпосередньою загрозою, — зазнають серйозного економічного тиску. Деякі прифронтові редакції повністю втратили свої приміщення. Родини журналістів, які перебувають у російському полоні, несуть додатковий, здебільшого невидимий тягар.

Психологічна підтримка, відпочинок і відновлення мають розглядатися як невід'ємні складники безпеки журналістів. Вигорання впливає на

здатність ухвалювати рішення, швидкість реакції та можливість і далі працювати в середовищі високого ризику.

МЕРЕЖА БЕЗПЕКИ ПІД ДЕДАЛІ БІЛЬШИМ ФІНАНСОВИМ ТИСКОМ

Із 2022 року Центри журналістської солідарності, створені Національною спілкою журналістів України, стали ключовою частиною інфраструктури безпеки українських журналістів. Мережа забезпечує безпечні робочі простори, захисне спорядження, навчання, юридичну та психологічну допомогу, екстрену підтримку та дистанційні консультації через сім Центрів, чотири з яких обслуговують прифронтові та прикордонні регіони.

Короткострокові проєктні цикли та нещодавні перебої в міжнародному фінансуванні дедалі більше ускладнюють планування базового бюджету мережі, хоч видавці з країн Північної Європи, європейські спілки журналістів та інші партнери посилили свою солідарну підтримку.

Попередні зими супроводжувалися інтенсивними російськими ударами по енергетичній інфраструктурі України, і ризик відновлення таких ударів залишається високим. Без передбачуваної підтримки Центрам може бракувати ресурсів для забезпечення резервного живлення, опалення та стабільного зв'язку саме тоді, коли журналісти та місцеві редакції найбільше потребують цих послуг.

ДО ЧОГО МИ ЗАКЛИКАЄМО

→ Забезпечте фінансування на роки, а не лише для реагування на надзвичайні ситуації.

Надайте багаторічну, передбачувану підтримку перевіреної інфраструктури безпеки журналістів, зокрема Центрів журналістської солідарності. Життєво важливі послуги не повинні опинятися під загрозою через повторювані розриви у фінансуванні.

→ Підготуйте до зими ще до початку ударів.

Профінансуйте резервне живлення, опалення та стабільний зв'язок для Центрів до настання зими. Ця інфраструктура має бути готова до

першого масштабного відключення світла, а не відновлюватися після нього.

→ Не відставайте від дронової загрози.

Підтримуйте та розширюйте постачання детекторів дронів і легких бронежилетів із протиуламковим захистом. Спорядження, доступне журналістам, має розвиватися так само швидко, як і загрози, з якими вони стикаються.

→ Забезпечте врахування гендерних потреб у заходах із безпеки журналістів.

Надайте жінкам-журналісткам доступ до належно підібраних бронежилетів та іншого захисного спорядження, конфіденційної психологічної та правової допомоги, підтримки цифрової безпеки й дієвого реагування на сексуальні й гендерно зумовлені домагання та погрози — як онлайн, так і офлайн.

→ Зробіть відновлення пріоритетом безпеки.

Включіть психологічну підтримку, відпочинок і відновлення для воєнних кореспондентів і прифронтових редакційних команд до міжнародних програм допомоги нарівні із захисним спорядженням та навчанням з безпеки.

Українські журналісти інформували свою країну та світ упродовж понад чотирьох років повномасштабної війни, часто ціною надзвичайних особистих втрат. Міжнародна реакція має відповідати важливості роботи, яку вони й далі виконують.

Міжнародна дорадча рада Центрів журналістської солідарності

Члени Ради, які підтримали цю заяву:

Randi S. Øgrey — виконавча директорка Асоціації норвезьких медіапідприємств (Norwegian Media Businesses' Association); голова фонду Ukrainian Media Fund Nordic

Mogens Schmidt — старший радник із питань свободи преси та розвитку медіа; голова IRMI Ukraine; колишній заступник помічника Генерального директора ЮНЕСКО

JOURNALISTS' SOLIDARITY CENTER

INTERNATIONAL ADVISORY COUNCIL

Ruth Kronenburg — виконавча директорка Free Press Unlimited

Tine Johansen — директорка Brandbjerg Højskole; колишня президентка Данської спілки журналістів

Andrea Roth — віцепрезидентка Баварської спілки журналістів; голова Європейської комісії Спілки німецьких журналістів (DJV); членкиня Керівного комітету Європейської федерації журналістів (EFJ)

Anna Del Freo — віцепрезидентка Асоціації журналістів Ломбардії; колишня членкиня Керівного комітету Європейської федерації журналістів (EFJ)

Jennifer Moreau — віцепрезидентка Міжнародної федерації журналістів (IFJ); Unifor (Канада)

Скликання Ради та координацію її роботи забезпечує Національна спілка журналістів України:

Сергій Томіленко — голова Національної спілки журналістів України

Ліна Куш — перша секретарка Національної спілки журналістів України

ПРИМІТКИ ДЛЯ РЕДАКТОРІВ

Про Міжнародну дорадчу раду

Ця заява ухвалена після установчого засідання Міжнародної дорадчої ради Центрів журналістської солідарності, яке відбулося 24 серпня 2026 року, у День незалежності України.

Скликана Національною спілкою журналістів України, Рада об'єднує експертів і експерток із питань свободи преси, безпеки журналістів, стійкості медіа та розвитку медіа з Канади, Данії, Німеччини, Італії, Норвегії та Нідерландів. На установчому засіданні члени Ради безпосередньо вислухали журналістів, які працюють у прифронтових регіонах Харківської та Запорізької областей, а також команди, що представляють загальнонаціональну мережу Центрів журналістської солідарності.

Про Центри журналістської солідарності

Загальнонаціональна мережа була створена НСЖУ у квітні 2022 року за підтримки Міжнародної федерації журналістів (IFJ) та Європейської

федерації журналістів (EFJ). Штаб-квартира ЮНЕСКО є ключовим партнером мережі.

Центри безперервно працюють у Києві, Харкові, Дніпрі, Запоріжжі, Сумах, Львові та Івано-Франківську й підтримують журналістів і медійних працівників з усіх регіонів України.

Із 2022 року по липень 2026 року включно мережа опрацювала 10 573 звернення по допомогу, зокрема:

- 2151 звернення щодо захисного спорядження, наданого безкоштовно у тимчасове користування, зокрема бронежилетів, шоломів, детекторів дронів та індивідуальних аптечок;
- екстрену фінансову допомогу 879 журналістам і медіа, що постраждали від ударів, поранень, вимушеного переміщення чи інших надзвичайних ситуацій;
- 953 юридичні консультації; а також
- фінансову підтримку 277 регіональним медіа.

Центри надають допомогу українським та іноземним журналістам, воєнним кореспондентам, пораненим і переміщеним медійним працівникам, фрилансерам, прифронтовим редакціям та родинам журналістів, які перебувають у російському полоні, незалежно від громадянства.